

2015

Nylands plan för vitsvanshjort



Innehåll

1. Mål.....	1
2. Åtgärder.....	1
3. Stamuppskattning.....	1
3.1 Uppskattning av kvarvarande bestånd.....	2
3.2 Viltkameror.....	2
3.3 Markinventering.....	3
3.4 Vårinventering.....	3
3.5 Bytets struktur.....	4
4. Principerna för beskattningen av vitsvanshjortstammen	4
4.1 Viktigaste att sätta upp mål.....	4
4.2 Hjortstammens struktur	5
4.3 Mot en vitsvanshjortstam av högre kvalitet.....	5
4.4 Att komma igång	5
4.5 Planeringen av beskattningen	6
4.6 Beräkningsexempel	7
4.7 De olika beskattningsmodellerna i praktiken.....	10
5. Att förhindra skador	12

Bilagor:

2. Att sätta upp mål
3. Hjälpmedel vid planeringen: planeringsblankett
4. Statistik: markinventeringstabell

1. Mål

Eftersom vitsvanshjorten är den kanske mest betydande viltarten i Nyland, är det viktigt att det finns en förvaltningsplan som täcker hela området. Målet med förvaltningsplanen är att hela organisationen ska känna till och vara engagerad i överenskomna saker. För att uppnå bästa möjliga resultat bör kedjan som består av jägare, jaktsällskap, jaktvårdsföreningar och viltcentralen verka i samarbete. Målet är att planen inte bara ska bli liggande på jaktvårdsföreningarnas bord, utan att varje vitsvansjägare ska tillägna sig den. De gemensamma målen uppnås bäst då så många jägare som möjligt känner till dem och med sin egen verksamhet vill verka för att de uppnås.

Målen är: a) En ansvarsfull skötsel av hjortstammen, b) att uppnå en hjortstam som tål jakt på hela området för Nylands viltcentral, c) en bättre förmåga än tidigare bland jaktsällskapen att uppskatta den egna stammen och beskattningen och att sätta upp egna mål, d) en kvalitetsmässig förbättring av hjortstammen.

I målsättningen och åtgärderna beaktas intressegruppernas synpunkter, och man strävar efter att hjortstammen är biologiskt välmående. På så vis uppnås jaktmässig fördel och skadorna hålls på en rimlig nivå. Eftersom det finns stora skillnader mellan olika områden i Nyland, i såväl förhållanden som nuvarande hjortstammar, måste lösningar som gäller stammens täthet utvecklas lokalt.

2. Åtgärder

Utbildning och handledning, bland annat i den här planen, och i hur beskattningen planeras enligt målen för varje innehavare av jakträtt, dock på ett sådant sätt att det är inom ramen för de gemensamma målen.

Stamförvaltningen enligt principerna för Klöv 2020 fortsätter och därtill rekommenderas att det i samband med jaktvårdsföreningarnas årsmöten ordnas en granskning, där man går igenom hornτροφéer och underkäkar från föregående jaktsäsong. Granskningen av horn kan även göras utgående från bilder. Avsikten är att stärka varje jägares kännedom om och engagemang i principerna för Klöv 2020. I samband med granskningen sker även utbildning, då man tillsammans granskar hjortarnas åldersklasser och hornens uppbyggnad. Det går också att få en bra bildbank i ämnet för senare granskningar, och den kan fungera som motivation till exempel för att förbättra rådjursstammen och dess struktur.

Granskningen kan genomföras så att man med jaktlicensdokumenten skickar information om granskningen till varje engagerad jaktvårdsförening som beviljats jaktlicens och viltcentralen informerar om ärendet även via sina övriga distributionskanaler.

3. Stamuppskattning

Uppskattningen av vitsvanshjortstammen skapar grunden för beskattningsplaneringen både mängd- och strukturmässigt. När man känner till storleken på områdets hjortbestånd, och även så mycket som möjligt om stammens struktur, kan man börja bygga upp en målenlig stamförvaltning.

En effektiv beskattning genom jakt i kombination med en stark lodjursstam kräver en noggrann stamuppskattning, för att överbeskattning ska kunna undvikas. I fortsättningen är en högklassig stamuppskattning ett viktigt arbetsredskap för att följa upp stammens utveckling. Enbart återräkning ger inte tillräckligt noggranna uppgifter för planeringen. Det är en utmaning att uppskatta vitsvanshjortbeståndet och sinsemellan kompletterande metoder behövs.

3.1 Uppskattning av kvarvarande bestånd

I Finland grundar sig uppskattningen av vitsvanshjortens vinterstam i nuläget på det uppskattade antalet hjortar kvar på licensområdet som meddelas i samband med bytesanmälan. Jägarna måste satsa på att genomföra den här uppskattningen och meddela en så noggrann uppskattning som möjligt av hjortarna på det egna området. För samlicenser bör samlicensdeltagarna i de olika jaktföreningarnas gränsområden samarbeta och estimeras för att utesluta eventuella överlappningar.

Under den långa jaktsäsongen får man uppgifter om vitsvanshjortar som besöker olika utfodringsplatser. Selektiv beskattning ger uppgifter om vitsvanshjortstammen som en biprodukt, eftersom de individer som besöker passplatserna granskas och man försöker fälla en sådan vitsvanshjort som uppfyller rekommendationerna. Tidigare användes allmänt ett sådant jaktsätt där man fällde den första lagliga vitsvanshjortindividen som anlände till passplatsen. Det här jaktsättet ger inte mycket information om det verkliga antalet vitsvanshjortar eller hurdana vitsvanshjortar det finns på området.

För att jaktföreningens totaluppskattning av hjortstammen på området ska vara så exakt som möjligt, krävs att man samlar in uppgifter och gör sammandrag och analyser. Genom att dela in jaktföreningens jaktområde i sektorer enligt utfodrings- eller passplatser underlättas observationerna. I totaluppskattningen ska man sträva efter att iaktta hjortarnas vandringar mellan de olika passplatserna. Rörligheten kan variera mycket till exempel på grund av rovdjur eller då snöförhållanden ändras.

Utgående från antalet kalvar som fällts under jaktperioden kan man uppskatta hur många hindar som har behövts för att producera antalet fällda kalvar. Med hjälp av en sådan återräkning konkretiseras antalet hindar. Att göra en individuell identifiering av olika hjortar är relativt enkelt. Man bör dock komma ihåg att hjortarna kan färdas tiotals kilometer, och därför se upp för överlappningar i uppskattningarna av beståndet. Sändarförsedda hjortars årliga hemområde har i våra förhållanden uppmätts till i genomsnitt 5 000 hektar (Wikström, M. 2012. Vitsvanshjorten – Otroligt ortstrogen. Jägaren 6–2012. Finlands viltcentral.).

Foderåtgången på utfodringsplatsen säger mycket om antalet djur. Beroende på väderförhållanden och vitsvanshjortarnas ålder samt andra faktorer är förbrukningen cirka 2 kg/dygn/vitsvanshjort. När man i uppskattningarna i de olika jaktsällskapen därtill observerar antalet vitsvanshjortar som har dött i trafiken under jaktperioden och de förluster som orsakas av stora rovdjur, preciseras uppgiften om antalet vitsvanshjortar. Vid uppskattningen av den återstående stammen bör man hålla sig inom den utsatta tidsperioden, dvs. utgången för jakten på vitsvanshjortstammen i området. Sammanfattningsvis bör man i uppskattningen av den återstående stammen beakta flera delfaktorer och utgående från dem utarbeta en så noggrann uppskattning som möjligt. Om vi alltid endast uppskattar den förändring som har skett i vitsvanshjortstammen; flera eller färre än under föregående jaktperiod, har vi inte satt oss tillräckligt väl in i stammens verkliga storlek. Stamuppskattningen kan i fortsättningen inte vara "mycket" eller "litet".

3.2 Viltkameror

För uppföljningen av utfodringsplatserna är viltkameran till god hjälp, så länge man är kritisk vid analysen av bilderna.

Bilderna ger uppgifter om antalet kalvar, och det är även relativt lätt att identifiera hjortarna. Antalet hjortar i olika utvecklingsstadier vittnar för sin del om stammens styrka och struktur.

Om kamerorna kan placeras på flera av jaktföreningens utfodringsplatser får man väldigt god kännedom genom de vitsvanshjortbilder som lagrats i de olika kamerorna vid samma tidpunkt. Särskilt på områden

med glesare stam kan man med viltkamerornas hjälp granska eventuella överlappningar. Användningen av viltkameror kan utvecklas ytterligare. Samarbete mellan jaktföreningarna i analysen av bilderna kunde avsevärt underlätta den gemensamma planeringen av förvaltningen av vitsvanshjortstammen.

3.3 Markinventering

Markinventering av storvilt, som görs första helgen i mars, ger användbar information om vitsvanshjort särskilt på områden med glest bestånd, där det är möjligt att räkna enskilda spår.

Inventeringen kan genomföras i närheten av utfodringsplatserna och på vitsvanshjortarnas vandringsstråk. När vitsvanshjorttätheten ökar är det omöjligt att göra en pålitlig inventering av de flitigt använda och hårt trampade stigarna.

Snöförhållandena under inventeringshelgen har stor betydelse för hur inventeringen lyckas. Om det har gått lång tid sedan det senaste ordentliga snöfallet, kan det finnas mycket spår i terrängen. Det faktum att inventeringsförhållandena varierar mycket från år till år leder oundvikligen till uppskattningsfel. Det här bör beaktas när man jämför resultaten mellan två på varandra följande år. Inventeringsresultat från flera år visar vitsvanshjortstammens utvecklingsriktning och kan användas tillsammans med uppskattningen av den kvarvarande stammen, särskilt i fråga om långsiktig utvecklingsriktning och på mera omfattande områden.

3.4 Vårinventering

Vid rätt tidpunkt och systematiskt utförd är vårinventering ett bra sätt att klarlägga vitsvanshjortstammens storlek, speciellt på områden med tätare bestånd. Den lämpar sig väl på områden med övervägande åkerterräng.

Idén med inventeringen är dess kontinuitet. Inventeringar som görs på varandra följande vårar ger lätt jämförbar och viktig information som stöttar stamuppskattningen.

Stamuppskattningen som görs efter avslutad jakt och uppgifterna som fås genom vårinventeringen bör jämföras noggrant. Antalet vitsvanshjortar på inventeringsområdet kan öka migrationen, som accentueras särskilt i områden där vinterutfodringen fortsätter samvetsgrant fram till våren. En kraftig vinterutfodring samlar vitsvanshjortar från ett förvånansvärt stort område och de återvänder tillbaka till sina "sommarbeten" först efter inventeringsperioden. I resultaten från vårinventeringen avspeglas eventuellt också effekten av en hård och snörik vinter och förluster i vitsvanshjortstammen som orsakas av rovdjurspredation.

Vårinventeringen är enkel att genomföra, men kräver en del tid, ansträngning och förarbeten av deltagarna. Det viktigaste för en framgångsrik inventering är att den infaller just den kväll när så gott som alla vitsvanshjortar efter att snön har smält återvänder för att äta på ängs- och åkermarkerna. Utvecklingen av situationen bör följas och det är lätt att se hur antalet vitsvanshjortar ökar natt efter natt. Förändringar i vädret har stor inverkan på tidpunkten för inventeringen. Vitsvanshjortarna är på åkrarna varma och vindstilla kvällar. Tidpunkten för inventeringen varierar alltså, men infaller ofta i månadskiftet april-maj. De åkerområden som besöks av vitsvanshjortar bör övervakas under kvällarna från ca 19.30 och till dess mörkret faller. När de första gröna skotten skjuter upp på fältet, och luften är tillräckligt varm, är området vitsvanshjortar på åkern och betar. Det här vårliga ögonblicket varar bara två eller tre dagar, men då kan man få en god uppfattning om mängden vitsvanshjortar i området.

Vitsvanshjortarna kan räknas genom att man besöker de olika åkrarna på området, men om det finns tillräckligt många räknare kan varje åker ha sina egna observatörer som räknar antalet vitsvanshjortar som anländer till området. I vårinventeringen kan hjortarna bli underrepresenterade.

3.5 Bytets struktur

En av de mest använda metoderna för stamuppskattning är att granska bytesstrukturen. Denna metod används främst på områden som omfattar flera jaktvårdsföreningar. Genom att granska strukturen och känna till byteshistorien kan man till exempel av antalet fällda kalvar bedöma stammens tillstånd. Uppskattningen genomförs vanligen av Viltcentralens regionkontor.

4. Principerna för beskattningen av vitsvanshjortstammen

Med beskattning avses den del av stammen som jagas. Selektiv beskattning, dvs. jakt på vissa individer och typer av individer, grundar sig på flera olika faktorer. Gallringen kan grunda sig på djurskyddsaspekter, till exempel att hindrar med kalv inte fälls, för att säkra kalvens överlevnad, eller att man strävar efter en viss utveckling eller ett visst mål. Målet kan vara att påverka till exempel antalet djur eller stammens struktur.

Beskattningen kan regleras på olika sätt, i praktiken är tre sätt de vanligaste: tidsgränser i form av jaktsäsonger, kvantitativa restriktioner inklusive jaktlicenser samt kvalitativa begränsningar och anvisningar.

Djurstammarnas tillstånd kan bedömas på många sätt. Till exempel genom interregionala eller nationella inventeringar, med vilka man samlar in information om antalet djur på stora områden. Inventeringar lämpar sig bäst för att följa bestånd med låg täthet. Ett sätt att uppskatta djurbeståndets tillstånd är att granska troféer. Kvaliteten på troféerna granskas i de flesta europeiska länder och ger en bra bild av djurbeståndets skick och täthet. Det faktum att det i djurbeståndet finns tillräckligt med individer i sin bästa ålder, ger förutsättningar för en sund och frisk fortplantning.

4.1 Viktigaste att sätta upp mål

När man planerar beskattningen är det viktigaste att sätta upp mål, eftersom det behövs mål för att man ska kunna fastställa metoder. Är målet den största möjliga bytesmängden just nu, eller kanske bättre fångst på lång sikt? Vill man förbättra stammens kvalitet eller höja fortplantningskapaciteten? Hur mycket byte vill man ha? Hur mycket skador är man beredd att tolerera? I fråga om vitsvanshjort är ansvaret för stamförvaltningen till stor del på lokal nivå och på jägarna. Jord- och skogsbruksministeriet har inte angett något numeriskt täthetsmål. Stammen bör dock bevaras livskraftig och på en nivå som inte orsakar onödiga skador. En metod för att sätta upp mål presenteras i en separat bilaga (bilaga 3) i planen. Målens form och exakthet kan variera beroende på omfattningen av det område som ska granskas. Målen på jaktföreningsnivå kan vara mycket detaljerade och, på motsvarande sätt, kan det på landskapsnivå vara nödvändigt att komma överens om bara några allmänna mål.

En enda beskattningsmodell som fungerar utmärkt för alla olika situationer existerar inte, men en beskattning som genomförs långsiktigt och systematiskt på ett stort område leder förr eller senare till åtminstone någorlunda bra resultat. Genom att komma överens på lokal nivå är det möjligt att förvalta stammen till och med enligt trofébeskattningsmodellen.

4.2 Hjortstammens struktur

I det finska vitsvanshjortbeståndet utkristalliseras problemen till regleringen av stammens storlek och stammens struktur. Stammens struktur har traditionellt varit i linje med den så kallade köttproduktionsmodellen, vilket betyder att av minsta möjliga vinterstam har man försökt få största möjliga köttmängd i jakten följande höst. Detta har uppnåtts genom att varje år skjuta nästan alla kalvar och hjortar och i vinterstammen bara lämna hindar och någon vuxen hjort.

Majoriteten av trafikolyckorna infaller på hösten, när också unga vitsvanshjortindivider är i rörelse. Jord- och skogsbruksskador orsakas inte i någon större skala av vitsvanshjort.

Problemet med köttproduktionsmodellen är att stammens struktur snedvrids. Det finns, åtminstone i fråga om älgstammen, indikationer på att ett litet antal tjurar, varav de flesta är unga individer, orsakar fördröjd befruktning och därigenom fördröjningar i tidpunkten för nedkomsten. Den sena nedkomsten leder till små djur, och de problem som det medför följer djuret genom hela dess livscykel. Ett annat problem med avseende på den övriga stammen är att ett rikligt antal unga individer underlättar lodjurens predation. Kalvar och unga djur är det lättaste bytet för lodjur, vilket gör att lodjursstammen mår bra och växer, medan jägarna får nöja sig med det som blir över i sina försök att konkurrera med lodjuren om samma fångst. Med jägarna i åtanke är den nuvarande modellen, där vuxna hjortar praktiskt taget saknas, ett underutnyttjande av naturresurser. Vuxna hjortar som är 6-8 år gamla är som byte mycket värdefullare än det som fås genom en avskjutning av unga individer som fortsätter år efter år.

4.3 Mot en vitsvanshjortstam av högre kvalitet

En djurstam som är i balans och av hög kvalitet är rik på hjortar i bästa fortplantningsålder. Stammen är livskraftig och får den bästa möjliga arvsmassan när endast vuxna hjortar i god kondition lyckas fortplanta sig. En stam med jämnare åldersfördelning är jämnare under hela året och den proportionella andelen unga individer före jaktsäsongen är inte så stor.

Redan efter ett par år med förnuftigare beskattning uppnås synliga förändringar i vitsvanshjortbeståndet. Det är viktigt att sätta upp mål för tillräckligt stora områden, så att motstridiga mål och åtgärder inte hindrar att målen uppnås.

4.4 Att komma igång

Utvecklingen av beskattningen av vitsvanshjortstammen kan inledas enligt följande principer. Åtgärderna är enkla, och lokalt kan det vara klokt att göra en mer detaljerad plan. Genom att följa principerna får man goda resultat inom tre år, och det viktigaste är att det är lätt för varje jägare att följa instruktionerna nedan:

- ✓ över ett år gamla hjortar:
 - Av över ett år gamla individer avlägsnas de dåliga, till exempel enligt hornregeln.
- ✓ äldre hjortar:
 - Endast individer vars horns inre bredd klart överstiger bredden på öronen avskjuts.

- ✓ hindar:
 - Enligt målsättningen: När man eftersträvar en tillväxt av stammen sparas hindarna, när man strävar efter att hejda tillväxten ska hindar fällas.
- ✓ kalvar:
 - För att begränsa trafikolyckor och upprätthålla stammens produktivitet måste kalvbeskattningen vara tillräcklig. Effekterna av lodjurens predation måste följas upp och beaktas. Beroende på rovdjursituationen är en lämplig andel kalvar i vinterstammen 25 procent.
 - Om man vill öka andelen hjortar så fort som möjligt, kan man vid skjuttilfället välja de minsta kalvarna, varvid man vanligtvis får en hindkalv som byte.
- ✓ Det är dock skäl att beakta lodjurs och andra rovdjurs predation. Det kan vara så att vuxna hindar inte alls kan fällas i en stam som påverkas av lodjur, utan att stammen börjar minska.

Med ovanstående beskattningsmodell ökar antalet hjortar och deras genomsnittliga ålder redan inom två eller tre år, och kvaliteten på de erhållna troféerna ökar avsevärt. En motsvarande beskattningsmodell används redan, med goda resultat, i en del av västra Nyland.

4.5 Planeringen av beskattningen

Genomförandet av beskattningen börjar med planeringen, och man behöver åtminstone känna till stammens storlek och struktur och uppskatta produktion och förluster. Uppgifter om stammens storlek och struktur som fås med hjälp av olika stamuppskattningsmetoder används för att uppskatta vitsvanshjortstammens produktion. Det bör noteras att när man diskuterar storleken på stammen hänvisar man ofta till den så kallade vinterstammen, det vill säga antalet djur kvar efter jakt.

När vinterstammens storlek och struktur är känd, kan man uppskatta stammens produktivitet. Det görs genom en enkel multiplikation där antalet hindar i reproduktiv ålder på området multipliceras med två. Detta är den genomsnittliga kalvproduktionen per år för en vitsvanshjorthind.

Så får man med tillräcklig noggrannhet fram antalet hindar i reproduktiv ålder och antalet kalvar följande höst. Till detta adderas antalet djur som är födda året innan, det vill säga över ett år gamla djur, och hjortarna. Siffrorna för dödligheten året innan och jaktresultaten har naturligtvis dragits av.

Man känner nu alltså till stammens situation omedelbart efter att kalvarna har fötts. Därefter drar man, från den på årsnivå högsta stamtätheten, av de förluster som rovdjur, i Nyland främst lodjur och räv, orsakar vitsvanshjortstammen. Trafiken beskattar under hela året, jordbruket främst under foder- eller höbärgningstiden. Förluster orsakas därtill av bland annat vintrar, sjukdomar och olyckor.

Vitsvanshjortstammens trafikdödlighet varierar mellan olika regioner beroende på trafikmängden och kvaliteten på vägnätet, men dödligheten kan vara upp till närmare tio procent av vinterstammen (på de värst drabbade områdena upp till 20 procent). Av stammen när den är som störst kan den uppskattade andelen vara drygt fem procent (på de värst drabbade områdena 10 procent). Trafikdödligheten kan uppskattas till exempel i förhållande till antalet vitsvanshjortar som dött i trafiken i olika jaktvårdsföreningar och i förhållande till stammens storlek.

Inom jordbruket uppstår flest förluster på områden med övervägande boskapsskötsel, där man odlar mycket foder eller hö. I dessa områden kan kalvförlusterna bli stora då vitsvanshjortkalvarna hamnar i vägen för slåttermaskinerna. Denna andel varierar en hel del beroende på region, men i Nyland ligger den förmodligen på fem procent av antalet födda kalvar.

Rävar har konstaterats ta en avsevärd del av rådjurskalvarna. Det är troligt att ödet för vitsvanshjortkalvar är det samma när de stöter på en räv. Beroende på rävens stamtäthet dödas förmodligen minst fem till tjugo procent av kalvarna av räv.

Lodjurspredationen har studerats mera ingående i fråga om rådjuret, men man kan uppskatta effekterna av lodjurspredation även för vitsvanshjortstammens del. Alla lodjur klarar inte av att slå vitsvanshjortar, men vuxna hanar och honor kan vara mycket effektiva jägare. Jämfört med rådjuret är vitsvanshjorten ett bättre byte för lodjuret, eftersom det finns mera att äta på den senare. Det antas att ett skickligt, vuxet lodjur kan döda flera dussin vitsvanshjortar varje år. Enligt vad man känner till idag bör lodjurets bytesmängd i Nyland uppskattas till minst 20 procent av vinterstammen. Av vårens största stam kan andelen uppskattas till drygt tio procent. I de mest extrema fallen har lodjurets inträde på ett område lett till att en stam som tidigare klarade en beskattning på cirka 60 procent endast klarar ungefär 30 procent, trots att man inte fäller reproduktiva hindar överhuvudtaget.

Lodjuret kan också indirekt öka vitsvanshjortarnas trafikdödlighet. Lodjurets predation ökar vitsvanshjortarnas rörlighet och orsakar framförallt situationer med panikartad flykt.

Man bör också beakta eventuell migration, som kan vara vandring in i eller ut ur området. Vandringar in i området får inte användas som ursäkt för överbeskattning. Beskattningen bör baseras på produktionen i det egna området. Endast i avsikt att minska stammen och på områden med särskilt svåra trafik- och jordbruksskador kan det vara motiverat att beskatta en bra bit över den egna stammens produktion.

Övrig dödlighet, som orsakas av olyckor, hårda vintrar och sjukdomar, kan uppskattas till cirka fem procent av stammen. Riktigt hårda snövintrar bör denna mortalitetsfaktor uppskattas till en högre andel.

Beskattningen genom jakt kompenserar övrig dödlighet, men den har beaktats i mortalitetsfaktorerna ovan, som en faktor som minskar dödligheten. I en population som inte avskjuts överhuvudtaget är andelen övriga dödsorsaker alltså större än i en population som är under jaktryck.

Efter vårens stamuppskattning och de förluster som dras av från den kan man uppskatta differensen mellan höststammen och målet, det vill säga den andel som återstår för jakt. Utgående från målet för nästa år bestäms också hurdana djur som ska fällas. I följande avsnitt har beskrivits en beskattningsplan som har gjorts av en modellförening.

4.6 Beräkningsexempel

Föreningens fastställda mål (1 - 3) bestämmer beskattningens mängd och struktur.

Vinterstam: 30 vitsvanshjortar (beräknat enligt foderåtgången under vintern och inventeringen på våren), varav 13 hindar i reproduktiv ålder, 5 över ett år gamla hindar och 5 hjortar samt 7 stycken äldre hjortar.

Sommarstammen är alltså 30 vuxna + 13 hindkalvar, totalt 26 individer. Totalt 56 djur.

Först dras förlusterna av från den totala kalvproduktionen:

- 5 % räv
- 10 % jordbruk \implies 26 kalvar - 15 % = 22 kalvar. Obs. att i områden med endast lite foderodling är dödligheten på grund av jordbruket mindre.

Sedan återstår förlusterna i hela den återstående stammen:

30 vuxna + 22 kalvar = 52 individer

- 5 % trafik
- 10 % lodjur
- 5 % annan dödlighet \implies 52 individer - 20 % = 41,6 individer.

Höstens jaktbara stam uppskattades alltså till omkring 42 individer. När förlusterna uppskattas för varje åldersgrupp, kan man också beräkna hurdana djur som kan fällas under jaktsäsongen.

Efter en dödlighet på - 20 % återstår 10 vuxna hindar.

Över ett år gamla hindar återstår 4, över ett år gamla hjortar 4, samt vuxna hjortar 6 och kalvar utgör den resterande andelen, alltså 18 individer. Här följer beskattningsplanerna 1 - 3 som utgår från olika målsättningar.

1. **Målet är att öka stammens storlek något och samtidigt öka hjortarnas antal och medelålder. Kan jagas enligt följande:**

- 2 över ett år gamla hindar
- 1 över ett år gammal hjort med dåliga horn, enligt regeln om horntaggar
- 1 vuxen hjort som är minst 7 år eller en över ett år gammal hjort med dåliga horn, enligt regeln om horntaggar
- 3 hindkalvar och 2 hjortkalvar

2. **Målet är att bevara stammens nuvarande storlek och i någon mån öka hjortarnas andel och medelålder. Kan jagas enligt följande:**

- 2 över ett år gamla hindar
- 1 över ett år gammal hjort med dåliga horn, enligt regeln om horntaggar
- 1 vuxen hjort som är minst 7 år eller en över ett år gammal hjort med dåliga horn, enligt regeln om horntaggar
- 4 hindkalvar och 4 hjortkalvar

3. **Målet är att minska stammens storlek och samtidigt öka hjortarnas andel och medelålder. Kan jagas enligt följande:**

- 3 över ett år gamla hindar
- 1 vuxen hind
- 2 över ett år gamla hjortar med dåliga horn, enligt regeln om horntaggar
- 1 vuxen hjort som är minst 7 år eller en över ett år gammal hjort med dåliga horn, enligt regeln om horntaggar
- 5 hindkalvar och 4 hjortkalvar

4.7 De olika beskattningsmodellerna i praktiken

Ingen beskattningsmodell fungerar om engagemang på individnivå saknas. Varje jägare gör ett val när han eller hon avfyra sitt gevär. Goda resultat kan endast uppnås om vi är villiga att göra val som stöder ett gemensamt mål. Genom att spara nu kan vi i framtiden få mer och bättre!

Det är viktigt att komma ihåg att den utfodring som inleds på hösten ska fortsätta så långt in på våren att naturen har vaknat och producerar ny, frodig föda. En beskattning som görs enligt principen för hållbart nyttjande är mest framgångsrik när beskattningen av vitsvanshjortbeståndet planeras i samarbete med grannarna.

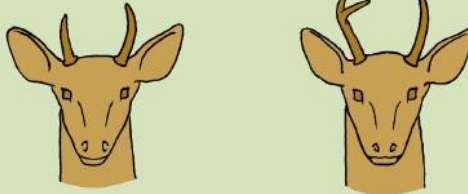
En metod som används för att öka antalet hjortar och höja den medelåldern grundar sig på reglerna enligt Mikael Wikström och Klöv 2020, som ger de flesta hjortar en möjlighet att leva till fullvuxen ålder. För att flera hjortar än idag ska få växa till full storlek (ålder ca. 6 ½ år) kan man inte fälla alla hjortar man ser. Innan man bestämmer sig för att avfyra ska man kontrollera hornens förgrening och bredd. Metoden är enkel och kräver inga specialkunskaper:

Selektiv vitsvansbeskattning

För att det naturliga beteendet ska kunna fungera, t.ex. i samband med brunsten, behövs många fullvuxna hjortar i åldern 4½ – 7½ år. Därför lönar det sig att låta hjortar i åldern 1½ – 3½ år bli äldre. De svagaste 1½-åringarna kan däremot fällas. Den här modellen visar hur man med hjälp av hornens utveckling kan minska jakttrycket på de unga hjortarna.

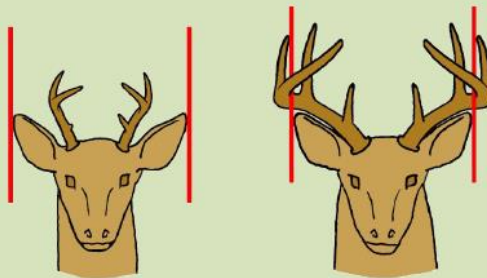
Unga svagt utvecklade som kan fällas:

Åtminstone ena hornstängan är oförgrenad



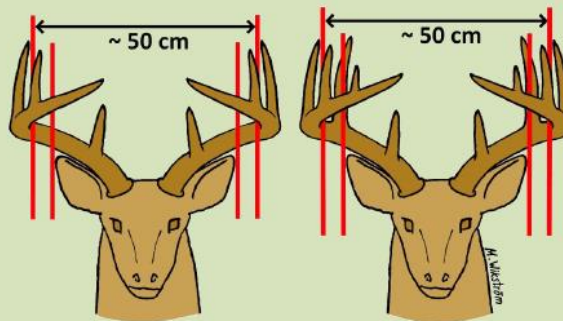
Unga normalt utvecklade som får bli äldre:

Båda hornstängarna är förgrenade och hornens inre bredd är mindre eller lika som öronens bredd



Fullvuxna som kan fällas:

Hornens inre bredd är tydligt större än öronens bredd (cirka 50 cm) eller hornstängens längd är åtminstone cirka 50 cm eller åldern är $\geq 4\frac{1}{2}$ år



Mera att läsa om selektiv vitsvansbeskattning i t.ex. Jägaren 05-2013

© Mikael Wikström

Klöv 2020-reglerna är en bra och enkel utgångspunkt för en mer välmående vitsvanshjortstam. De kan betraktas som en slags miniminivå för stamförvaltningen på ett stort område. Det är emellertid önskvärt att hjortarna tillåts växa till en ålder av 6–8 år, och för att uppnå det räcker det inte att följa Klöv 2020-reglerna. Lokalt och i föreningarna är det bra att komma överens om att låta hjortarna bli äldre, och att lära ut hur man uppskattar deras ålder.

Det är mycket viktigt att, oberoende av hornregler och andra överenskommelser, komma ihåg att hindarna är lokala. En hind som har etablerat sig i Nyland har ett årshemområde som oftast är cirka 2 000–4 000 ha (Wikström, M. 2012. Vitsvanshjorten – Otroligt ortstrogen. Jägaren 6–2012. Finlands viltcentral.). Jaktföreningarna kan alltså ha sina egna hindar, och det lönar sig att ta hand om dem. En lämplig mängd vuxna, reproduktiva hindar som lever på området underlättar också planeringen av beskattningen.

5. Att förhindra skador

Vitsvanshjortarna är i allmänhet ganska harmlösa för jord- och skogsbruket. Ibland kan det emellertid uppkomma situationer där de förorsakar olägenheter för markägaren. I sådana situationer bör man vidta åtgärder snabbt, innan skadorna hinner växa sig stora. Då är ärendet ur social synvinkel lättast att sköta. Jakt bör utan dröjsmål riktas mot skadeobjekten. För skadeobjekt kan man från viltcentralens regionkontor få låna avspärningsband i plast och elstängsel. Det räcker ofta att sätta upp dessa för att hålla djuren borta från till exempel en känslig specialodling. I värsta fall är det möjligt att få ett viltstängsel i metall att omgärda hela området med. För jakträttsinnehavaren lönar det sig att vara aktiv i detta avseende och sköta ärendet tillsammans med markägaren. På så vis upprätthåller man goda relationer till markägarna och deras förståelse för jakten som hobby. Skogsskador orsakade av älgar i skogsplanteringar har framgångsrikt hindrats med medlet Trico, som har en avskräckande effekt. Medlet torde också fungera för vitsvanshjort. Det har kunnat köpas på viltcentralens regionkontor till ett pris som är subventionerat med jaktlicensavgiftsmedel.

Det största problemet i fråga om vitsvanshjortar är deras benägenhet att råka ut för trafikolyckor. Ett mycket bra sätt att minska kollisioner, och på samma gång förhindra eventuella ytterligare skador, är att placera viltåkrar och utfodringsplatser rätt. Djuren ska inte lockas att röra sig över landsvägarna för att ta sig från daglegor till utfodringsplatsen, utan denna bör placeras så att inga onödiga vägövergångar sker. Vid regleringen av den lokala stammens täthet ska trafikskadesituationen beaktas. En ödesdiger placering av höstsäd eller en annan lockande betesmark kan orsaka lokala olyckstoppar. På sådana platser bör man kunna uppföra tillfälliga varningsskyltar. Om problem uppstår under jaktperioden, kan en koncentrerad jakt på dessa ställen vara ett bra sätt att minska antalet kollisioner. Avskjutningen av djur som orsakar olyckor beaktas i antalet djur som skjuts på föreningens övriga områden, så att den totala beskattningen hålls på lämplig nivå.

Om man trots försök inte hittar någon annan lösning på skadeproblemen, och man med den jakt som sker med stöd av jaktlicenserna inte, till exempel på grund av årstiden, kan avlägsna de vitsvanshjortar som orsakar olyckor, är det möjligt att från Finlands viltcentral ansöka om dispens enligt 41 c § i syfte att avlägsna de vitsvanshjortindivider som orsakar skada. Dispens kan beviljas endast om ingen annan tillfredsställande lösning finns, och det ur synvinkeln för de villkor som anges i paragrafen är nödvändigt att bevilja dispens.

Bilaga 2.

ATT SÄTTA UPP MÅL

Enligt ett beslut som fattades på Nylands jaktvårdsföreningars regionmöte 2014 har för Nylands regionkontor utarbetats en plan för förvaltningen av vitsvanshjortstammen. För genomförandet av planen är det viktigaste att man kommer överens om målen för stamförvaltningen. Det är ändamålsenligt att sätta upp mål på olika nivåer.

Vissa grundprinciper för regionkontorets hela område bör överenskommas om. Dessa mål fastställs av det regionala viltrådet efter att de regionala intressegrupperna har hörts.

Mål:

Åtgärder:

På ett lokalt område, som emellertid omfattar flera jaktvårdsföreningar, kan det vara nödvändigt att sätta upp preciserade mål. Dessa mål fastställs gemensamt av jaktvårdsföreningarna i fråga, med beaktande av de lokala intressegruppernas synpunkter.

Mål:

Åtgärder:

När målen för vitsvanshjortstammen fastställs har jaktvårdsföreningarna en central roll. På jaktvårdsföreningsnivå fastställs ramen för stammens täthet och man kommer överens om de mera preciserade beskattningsprinciperna. När målen på jaktvårdsföreningsnivå fastställs deltar en representant för jaktvårdsföreningens markägareorganisationer, vars roll innefattar att säkerställa att det i processen tas tillräcklig hänsyn till områdets markägare och deras synvinklar.

Mål:

Åtgärder:

En detaljerad definition av målen, beskattningsplaneringen och regleringen av stammen sköts i jaktföreningarna. Jaktföreningarna ska, som en del av markägarsamarbetet, se till att åsikterna och behoven bland områdets markägare beaktas vid förvaltningen av vitsvanshjortstammen. Detta innebär till exempel att det först som sist är jakträttsinnehavarens uppgift att se till att den lokala vitsvanshjortstammen inte orsakar oskäligen skada för områdets näringsverksamhet eller trafik.

Mål:

Åtgärder:

År 201_

TOTALAVSKJUTNING			
Övervintrande stam		vuxna bockar	<input type="text"/> st
		vuxna hind	<input type="text"/> st
		fjolårets handjur	<input type="text"/> st
		fjolårets hondjur	<input type="text"/> st
Kalvproduktion		<input type="text"/> %	<input type="text"/> + <input type="text"/> st
	(se resultaten från hjortobservation)		
Förluster	- trafik	<input type="text"/> - <input type="text"/> st	
	- landbruket	<input type="text"/> - <input type="text"/> st	
	- annat dödlighet	<input type="text"/> - <input type="text"/> st	
	- rovdjur (lodjur, räv pedot etc.)	<input type="text"/> - <input type="text"/> st	<input type="text"/> - <input type="text"/> st
Värdering av den jaktbara stammen			<input type="text"/> st
Målet för stammens storlek följande vinter (ökas + 10 % / bibehållas +-0 / minskas -10 %)			<input type="text"/> st
Avskjutningen totalt			<input type="text"/> st

STRUKTUR AV AVSKJUTNINGEN			
Fälls	- fullvuxna: hindar	<input type="text"/>	st
	- bockar	<input type="text"/>	st
	- fjolårets: hondjur	<input type="text"/>	st
	- handjur	<input type="text"/>	st
	- kalvar: hondjur	<input type="text"/>	st
	- handjur	<input type="text"/>	st
	- kalvar	<input type="text"/> %	st
	- Kid-per-Hind -relation	<input type="text"/>	
<i>Kid-per-Hind</i>	<i>när stammen skärs</i>		
<i>direktiv</i>	<i>under 2</i>		
	<i>då stammen bibehålls</i>		
	<i>cirka 2</i>		
	<i>då stammen ökas över</i>		
	<i>2,5</i>		

TILLÄGGSUPPGIFTER
<hr/>
<hr/>
<hr/>

Har behandlats:	<hr/>
<hr/> / <hr/> 201_	<hr/> Underskrift

